

ผลการสำรวจการเข้าถึงบริการวางแผนครอบครัวและการคุมกำเนิด ในภาวะการแพร่ระบาดของ COVID-19

การแพร่ระบาดของเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 (COVID-19) ในประเทศไทยตั้งแต่เดือนมกราคม 2563 ถึงปัจจุบัน ก่อให้เกิดผลกระทบมากมายต่อประชาชนด้านสุขภาพ สังคม และเศรษฐกิจ จำนวนผู้ติดเชื้อรายวันและยอดสะสมเพิ่มขึ้น ผู้ป่วยหนักและผู้เสียชีวิตเพิ่มขึ้น ทรัพยากรสาธารณสุขที่จำเป็นต้องใช้ในการดูแลผู้ป่วยเพิ่มขึ้น ประชาชนจำเป็นต้องเปลี่ยนวิถีการดำเนินชีวิตตามมาตรการของรัฐเพื่อควบคุมการแพร่ระบาดของโรค เกิดปัญหาการว่างงาน ขาดแคลนรายได้สำหรับการดำเนินชีวิต การเข้าถึงบริการสาธารณสุขเกิดความยากลำบาก หน่วยบริการบางแห่งจำเป็นต้องหยุด/ปิดให้บริการชั่วคราวในบริการที่ไม่เร่งด่วน ฯลฯ ซึ่งการวางแผนครอบครัวและคุมกำเนิดเป็นประเด็นหนึ่งที่ประชาชนได้รับผลกระทบเช่นกัน นอกจากนี้ คู่รักอาจไม่สามารถใกล้ชิด สัมผัส หรือมีเพศสัมพันธ์ได้ตามปกติ วิธีคุมกำเนิดที่จำเป็นต้องรับบริการจากบุคลากรทางการแพทย์อาจเข้าถึงได้ยากขึ้น ร้านขายยาปิดให้บริการ เกิดปัญหาห่วงละเมิดทางเพศ ความรุนแรงในครอบครัว หรือตั้งครรถ์ไม่พึงประสงค์ขึ้นได้ ดังนั้น เพื่อให้ทราบสถานการณ์ของพฤติกรรมการมีเพศสัมพันธ์ และผลกระทบของประชาชนในการเข้าถึงบริการวางแผนครอบครัวและคุมกำเนิดในภาวะการแพร่ระบาดของ COVID-19 สำนักอนามัยการเจริญพันธุ์จึงได้สำรวจและเก็บข้อมูลดังกล่าวในประชาชนวัยเจริญพันธุ์อายุ 15 – 44 ปี จำนวน 15,411 คนทั่วประเทศ ระหว่างเดือนพฤษภาคม - กรกฎาคม 2563

ผู้ตอบแบบสำรวจส่วนใหญ่เป็นเพศหญิง (ร้อยละ 81.8) อายุระหว่าง 20 – 39 ปี (ร้อยละ 64.0) พบว่า ร้อยละ 50.9 มีเพศสัมพันธ์กับคนรัก/คูในช่วง 1 เดือนที่ผ่านมา ความถี่ในการมีเพศสัมพันธ์ 0 – 1 ครั้ง/สัปดาห์ ร้อยละ 49.1 รองลงมาคือ 2 – 3 ครั้ง/สัปดาห์ ร้อยละ 43.0 โดยร้อยละ 86.8 ใช้วิธีการคุมกำเนิดวิธีใดวิธีหนึ่งอย่างน้อยหนึ่งวิธี วิธีคุมกำเนิดที่เข้มมากที่สุด คือ ยาเม็ดคุมกำเนิด ยาฉีดคุมกำเนิด และถุงยางอนามัย (ร้อยละ 45.5, 23.9, 11.6 ตามลำดับ) รับบริการจากสถานบริการ/โรงพยาบาลของรัฐมากที่สุด ร้อยละ 63.0 รองลงมาคือ ร้านขายยา ร้อยละ 30.8 และคลินิกเอกชน ร้อยละ 16.2 ส่วนผู้ที่ไม่ได้คุมกำเนิดเกิดจากสาเหตุ คือ ต้องการมีบุตรมากที่สุด ร้อยละ 56.0 รองลงมาคือ ไม่คิดว่าจะตั้งครรถ์ ร้อยละ 18.6 และคนรัก/คู่คุมกำเนิดแล้ว ร้อยละ 18.4 ตามลำดับ

การแพร่ระบาดของ COVID-19 ส่งผลต่อพฤติกรรมการมีเพศสัมพันธ์และการคุมกำเนิดไม่มากนัก มีผู้ได้รับผลกระทบต่อการมีเพศสัมพันธ์ ร้อยละ 10.3 คือ ความถี่ในการมีเพศสัมพันธ์ลดลงหรือต้องงดการมีเพศสัมพันธ์ ร้อยละ 92.3 และความถี่ในการมีเพศสัมพันธ์เพิ่มขึ้น ร้อยละ 7.7 สาเหตุเกิดจากปฏิบัติตามมาตรการเว้นระยะห่างทางสังคม และมาตราอยู่บ้าน หยุดเชื้อ เพื่อชาติ เท่ากันร้อยละ 39.1 มีผู้ได้รับผลกระทบต่อการคุมกำเนิด ร้อยละ 5.2 คือ ไม่สามารถเลือกวิธีคุมกำเนิดได้หรือต้องเปลี่ยนวิธีการคุมกำเนิด ร้อยละ 65.2 ต้องหยุดคุมกำเนิดทุกวิธี ร้อยละ 26.4 ตั้งครรถ์ไม่พึงประสงค์ ร้อยละ 7.2 สาเหตุเกิดจากเดินทางไปรับบริการลำบาก ร้อยละ 47.7 ร้านขายยาปิด ร้อยละ 18.0 รายได้ลดลงทำให้ไม่มีกำลังซื้อหรือรับบริการ ร้อยละ 17.1

ข้อเสนอแนะของประชาชนต่อการจัดบริการคุมกำเนิดภายใต้สถานการณ์การแพร่ระบาดของ COVID-19 คือ รัฐควรจัดให้มีบริการคุมกำเนิดที่หลากหลายวิธี เข้าถึงง่าย และอำนวยความสะดวกให้แก่ประชาชน ให้ความรู้/ทำความเข้าใจเกี่ยวกับเรื่องเพศที่ถูกต้องและเหมาะสมกับภาวะวิกฤตผ่านสื่อสาธารณสุขและสื่อออนไลน์ จัดมี อสม. เยี่ยมบ้านเพื่อสื่อสารทำความเข้าใจเรื่องเพศและบริการแจกถุงยางอนามัย/ยาเม็ดคุมกำเนิด รวมทั้ง จัดให้มีบริการคุมกำเนิดเชิงรุกให้บริการคุมกำเนิดแก่ประชาชนเพื่อลดความแออัดในการไปขอรับบริการที่โรงพยาบาล